

Недавно је Ђорђе Вукадиновић, својим текстом "Црвени и црни" (*Политика*, 17. август) [\[1\]](#)

у нашој јавности покренуо још један круг расправе о четницима, партизанима и недићевцима. Он је указао да, као што је пропаганда КПЈ, након 1944, четнике приказивала у најгорем могућем светлу – као заклете издајнике, злочинце и сеоску фукару, тако и ревизионистичка публицистика, нарочито након 2000, партизане приказује само негативно – као вагабунде и масовне убице које су истребиле бољу и пристојнију половину грађанске Србије.

Истина је, међутим, каже Вукадиновић, увек знатно сложенија. Злочина је било на обе стране, али су партизани, као победници и нови управљачи, једноставно имали више прилика и средстава за масовну послератну репресију, него равногорци. Да су равногорци победили, ни они сигурно не би били нежнији према заробљеним усташама и домобранима, као што, свакако, не би оставили на миру ни недићевце, љотићевце и, наравно, саме партизане. Са друге стране, иако су се и партизани и четници борили против Немаца, али и повремено са њима сарађивали, чињеница је, сматра Вукадиновић, да је код партизана било далеко више борбе, а много мање тактичке сарадње са окупаторима, него што је то био случај са тзв. Југословенском војском у отаџбини.

Питање генерала Недића, по Вукадиновићу, такође се код нас често отвара у потпуно неодговарајућем контексту. Вукадиновић је као пример навео свечану академију поводом десет година од НАТО бомбардовања, коју је уприличио ДСС. У оквиру ње је изведен одломак из представе „Генерал Милан Недић“. Њен лајтмотив - „не може се с прутићем на вола“ – по, Вукадиновићу, "делује као преписан из неког ЛДП саопштења. Дакле, десет година агресије на Србију и покушај отпора против најмоћније војне силе коју је свет видео, српске патриотске снаге обележавају уметнички снажним и потресним монологом остарелог генерала-колаборанта који критикује `луде, луде Србе` што су се усудили да устану против надмоћног непријатеља!?"

Ко су данашњи Недићи?

Пише: Слободан Антонић
четвртак, 03 септембар 2009 19:18

Вукадиновић указује да ова конфузија није случајна, и да је последица тешког положаја у коме се данашња Србија налази. Тај положај непрестано генерише и актуелизује Недићеву идеологију "реализма", која је у пракси, 1941-1944, заправо значила колаборацију и квислинштво. Натрухе такве идеологије, у мањој или већој мери, биле су присутне у скоро свакој постоктобарској власти. Зато Вукадиновић помало злобно додаје да, ако бисмо иста мерила, због којих смо Недићеву слику уклонили из Владе, применили и на неке наше постоктобарске управљаче, онда би се могло догодити "да зид у влади Србије, са портретима њених првих људи, остане готово сабласно празан".

Ипак, Вукадиновић на крају, уз сво разумевање за тежину садашњег српског положаја, напомиње да недићевски "реализам" није и не сме бити српска судбина, као и то да целокупна наша традиција јасно упућује на патриотски отпор насиљу, злу и државном и националном затирању.

Реакције на овај Вукадиновићев чланак, на сајту Политике и НСПМ, углавном су биле позитивне (премда, није било мало ни оних читаоца који су Вукадиновића осуђивали што је, било четнике, било партизане, приказао у исувише лепом светлу). Ипак, уредништво "Политике" је, од свих реакција, одабрало да штампа писмо Миленка Марковића, под називом "

[Нема места](#)

[изједначавању четника и партизана](#)

" (Политика, 26. август)

[2]

. Марковић је, као некадашњи високи функционер ЦК СКС, из доба Ивана Стамболића, и након одласка с функције, у протеклих двадесет година, наставио "борбу против српског национализма" и тако постао један од омиљенијих гостију другосрбијанских медија. Он је, као неко ко настоји да баштини партизански покрет, протествовао због, наводног, Вукадиновићевог изједначавања четника и партизана. Нагласио је, при том, да партизанска традиција представља нешто што данас убрзава интеграцију Србије у ЕУ. "Не ради се више о борбама следбеника четника и партизана. Та је фаза иза нас. (...) Сукоб је много шири и то између једне конзервативне српске вертикале и отворене проевропске опције окренуте ка будућности". Следбеници те "конзервативне српске вертикале" били би, ваљда, равнаторци и данашње патриотске снаге у Србији, а следбеници "отворене проевропске опције окренуте ка будућности" били би, изгледа, партизани и данашњи борци за "евроатлантске интеграције".

На неки начин, ова је дискусија омогућила да се јасније сагледају поделе које постоје код баштиника партизанског, односно равнаторског покрета у данашњој Србији. Већ је уочено да међу равнаторцима постоји једна "НАТО фракција", која преко "чичадражинског" и "домаћинско-конзервативног" дискурса покушава да нас увери да је једини спас традиционалне Србије улазак у НАТО и потпуна интеграција са

транснационалним структурама. Најпознатији представник те фракције данас свакако је Вук Драшковић. Он непрестано подсећа на "традиционално добре односе" равногорског покрета са САД, залажући се да Србија што пре уђе у НАТО, како би се коначно ослободила комунистичке прошлости и опсесије "Москвом" и "тим несврстаним" (Јагодина, 19. јун) [3]. Србија ће, по њему, ускоро бити потпуно окружена НАТО земљама, њен пут у ЕУ мора да води преко НАТО, и зато је идеја да Србија остане изван НАТО "реално неостварива" (Београд, 1. јули) [4].

Драшковић уопште не примећује да је са својом реториком "реализма" заправо напустио једну (равногорску) и ушао у другу (Недићеву) политичку традицију од пре шест деценија. Наиме, данашњи војни, политички и економски пандан Трећег Рајха управо је америчка Империја – како глобалну структуру доминације САД називају многи савремени теоретичари. Та империја је, као некада Трећи Рајх, раздробила Југославију и Србији узела Косово. (Истина, Срем и Бачка су, за разлику од недићевске Србије, још номинално под српском јурисдикцијом, али по питању наших граница изгледа да Империја још увек није рекла своју последњу реч). И као што је некада Недић упозоравао да је Србија окружена земљама Тројног пакта и да је било какав отпор нереалан, тако нас данас и Драшковић упозорава да је НАТО у свим земљама око нас и да је замисао да Србија, макар на симболичком нивоу, пружи отпор Империји и не уђе у НАТО "реално неостварива".

Међутим, поред ових, тзв. НАТО четника, очигледно да и код баштиника партизанског покрета постоји једна фракција коју бисмо, такође поједностављено, могли да назовемо "НАТО партизанима". Они, попут Миленка Марковића, првенствено наглашавају наднационални карактер комунистичког покрета, а у националној политици вођеној у СФРЈ, нарочито после 1974, виде претечу данашње ЕУ праксе "мултикултуралности" и ЕУ дискурса "политичке коректности". Наши "НАТО партизани", међутим, занемарују национално ослободилачки карактер партизанског покрета, као што заборављају да је партизанска борба против фашизма укључивала и борбу против капиталистичких, економско-експлоататорских структура тадашњег Царства (које су читаву источну и јужну Европу претвориле у колонију центра континенталног капиталистичког система).

Веома је важно да се разуме да је данашњој Србији неопходно ослањање на сваку патриотску традицију, како ону са социјалне левнице, тако и ону са традиционалне деснице. Још важније, Србији је неопходно ослањање на сваку антифашистичку традицију, како ону републиканских револуционара, тако и ону монархистичких лојалиста. Србија не сме да постане жртва клевете о фашизму као "доминантној карактеристици" српске политике, преко које се Србија хоће ставити под некакву нову комесарску управу (види мој текст "Историјски ревизионизам Друге Србије") [5].

Стога је изузетно погрешно када се, из површности и политичке нетрпељивости, у данашњој Србији занемарују историјска обележја која нас подсећају на примере искреног патриотизма и саможртвовања српских антифашиста-левичара. Такође, када десна или традиционалистичка Србија одбацује леви антифашизам само зато што је био "комунистички", она тиме бескрајно олакшава посао Другој Србији која се у последње време јавља као једини баштаник НОБ-а. Јер, Друга Србија такође врши једну врсту историјске ревизије, систематски чистећи партизанску баштину од сваког патриотизма и сводећи је на "политички коректан", "мулти-култи" и "анти-фа" "пројекат".

Исто тако, код неких баштаника НОБ-а још увек налазимо на прилично контрапродуктивно истрајавање у негирању антифашистичког и ослободилачког карактера равногорског покрета. Тачно је да су четници, због страха од немачке одмазде над цивилним становништвом, избегавали веће оружане акције против Вермахта. Али, ни оно што су четници чинили – попут саботажа на прузи за Солун, 1942.

[\[6\]](#)

– није баш за одбацивање. Такве акције ипак превазилазе оно чиме би се могли похвалити антифашистички покрети у Данској или Холандији, на пример. Зато се не треба олако одрицати ни тог дела српског борбеног антифашизма.

Коначно, треба рећи да је Вукадиновићева паралела између недићевске аргументације и другосрбијанске идеологије веома важна и да она треба да буде много присутнија у нашој јавности. Неке сличности између онога што је говорио Недић и што данас говори Друга Србија заиста су упадљиве. "Ми смо зрно песка у узбурканом светском мору", упозоравао је Милан Недић Србе, "немој да се мешамо у туђе ствари" и "гледајмо своје интересе" (Генерал Милан Недић, "Декларација српском народу", Београд 2. септембар 1941 [\[7\]](#)). Јер, политика, како нас је подучавао Недић, не треба да буде "израз осећаја и излив `чуства`, већ "најкрући израз стварности и разума" ("Нова Србија", Београд 25. март 1942). А "стварност" нам говори да је узалудно пружати отпор надмоћном противнику и да је боље сарађивати.

Срби, по Недићу, треба да престану да се копрцају и треба да узму "јединствено и слободно учешће у будућем мирном изграђивању нове Европе, заједничке домовине, која има да пружи сваком народу широке могућности за слободан развој његових снага на добро целине" ("Декларација"). "Српски народе", поручивао је Недић ("Нова Србија"), "само од тебе зависи да ли ћеш опет постати фактор на Балкану и у Новој Европи. (...) Ми морамо саобразити наш будући живот Новој Европи која се рађа под вођством силног Немачког Рајха" (исто). Том пројекту мирне и уједињене Европе противе се само "разни авантуристи", "људи без морала" и "скрхавани политичари који страхују за своје

положаје и боје се новог доба и Нове Европе" (исто).

"Велики Немачки Рајх, иако победник у рату, није непријатељ српског народа", ублажавао је српски гнев према окупатору Милан Недић ("Декларација"). Немачки Рајх "који је победио све војске Европе" заправо је "показао необичну широкогрудост према нама" (Недић, "Позив сељацима", Београд 12. октобар 1941), а "оно што смо доживели, (...) руку на срце и признајмо, заслужили смо!" (Недић, "Порука српском народу", Београд 4. децембра 1941). Уопште, било је Недићево становиште, Немци су нам заправо пријатељи, "њихов осећај правичности је врло близак нашем. Треба само да покажемо добру вољу и готовост у погледу завођења реда и рада на нашој обнови. Уверен сам да тада Велики Немачки Рајх неће нам ускратити могућност да и ми дамо свој прилог новом европском поретку. Немачка није била наш непријатељ. Она то није ни данас, и зависи од нас да не буде ни сутра" ("Порука српском народу", 4. децембар 1941).

Ако у горњим редовима замените реч "Немачка" речју "Америка", добићете у длаку исто оно што нам данас говоре наши НАТО лобисти. Јер, не кажу ли нам и они – "Америка није српски непријатељ, НАТО није непријатељ Србије, јесте да су нас бомбардовали, јесте да су нам узели Косово, али, руку на срце, сами смо то и заслужили. Али сада, ако само прихватимо евроатлантске вредности и ако се само интегришемо у евроатлантске структуре, видећемо колико су наши пријатељи великодушни: све ће нам опростити, све ће нам дати, и ми ћемо опет постати фактор на Балкану и у Европи". Такво заваривање заиста подсећа на наивну веру Недића да и за Србе може да има места у Хитлеровој визији Новог европског поретка.

Недићевци су знали за одвратност Срба према пројекту Нове Европе али су, баш као и данас Друга Србија, били спремни и силом да га уведу у Царство среће. Зато је Велибор Јонић, министар просвете и вера у Недићевој влади, у предавању наставницима београдских школа на Коларчевом народном универзитету, октобра 1941, поручио: "Спасићемо ми српски народ, ако треба и против његове воље!". Из тог разлога је, ваљда, и образован логор на Бањици, чије је формирање подржао и сам Недић ("Из записника са саслушања генерала Милана Недића")

[\[8\]](#)

. Кроз бањички логор прошло је 250.000 грађана Србије, како партизани и њихове присталице, тако и равногорци и њихови симпатизери, од који је 30.000 њих стрељано.

У данашњој Србији, "која ће бити модерна, са Србима или без њих", како рече један од гласноговорника Друге Србије, још увек, на срећу, немамо логоре преко којих би се Срби насилно утеривали у Царство среће. Али, имамо раширену идеологију колаборације,

Ко су данашњи Недићи?

Пише: Слободан Антонић
четвртак, 03 септембар 2009 19:18

напуштања ослободилачких традиција и опортунистичког прихватања логике и права силе. Иако се историјске аналогije никада не могу потпуно применити на савремене политичке прилике, оне некада могу послужити и као zgodни оријентир у политичком сналажењу. Равногорци, партизани и недићевци, на неки начин, опет су ту. И само од нас зависи коју ћемо традицију следити и која ћемо искуства преузети из наше традиције, како бисмо помогли својој земљи и свом народу.

[1] <http://www.nspm.rs/kolumne-djordja-vukadinovica/crveni-i-crni.html>

[2] <http://www.nspm.rs/polemike/nema-mesta-izjednacavanju-cetnika-i-partizana.html>

[3] <http://www.nspm.rs/hronika/vuk-draskovic-eu-i-nato-su-perspektive-srbije.html>

[4] <http://www.seebiz.eu/sr/politika/vuk-draskovic-srbija-treba-uci-u-nato,49739.html>

[5] <http://www.nspm.rs/istina-i-pomirenje-na-ex-yu-prostorima/istorijski-revizionizam-druge-srbije.html>

[6] Др Иван Авакумовић, *Михаилович према немачким документима*, "Савез `Ослобођење`", Лондон 1969, стр. 96-7. Зоран Д. Кнежев, *Западне силе и Југославија у Другом светском рату*, "Евро", Београд 2003, стр. 337-340.

[7] Сви наведени Недићеви наступи прештампани су у књизи: Александар Недић: *Милан Недић*, Београд 2009, и према њој су цитирани.

[8] Прештампано у наведеној књизи А. Недића, стр. 66.

Ко су данашњи Недићи?

Пише: Слободан Антонић
четвртак, 03 септембар 2009 19:18
